

Stanovisko Evropského výboru regionů Posílení inovací v evropských regionech: strategie pro odolný a udržitelný růst podporující začlenění

(2018/C 361/04)

Zpravodaj: Mikel IRUJO AMEZAGA (ES/EA), vedoucí delegace navarrské vlády v Bruselu**Odkaz:** Posílení inovací v evropských regionech: strategie pro odolný a udržitelný růst podporující začlenění

COM(2017) 376 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ,

Strategie pro inteligentní specializaci jako katalyzátory politik v oblasti inovací a růstu

1. Evropská unie je nadále největším světovým jednotným trhem; na ostatních kontinentech se však objevují nové skutečnosti, jež nás mají k tomu, abychom naši politice v oblasti inovací a růstu poskytli novou orientaci. Pro zlepšení konkurenceschopnosti Evropy má zásadní význam modernizace průmyslu;
2. připomíná význam spolupráce všech úrovní správy (EU, vnitrostátní, regionální a místní) a také význam toho, aby nižším než celostátním úrovní byl poskytován dostatek příležitostí a finančních prostředků, aby mohly přijmout odpovědnost za svůj rozvojový potenciál;
3. zdůrazňuje, že strategie pro inteligentní specializaci působí jako katalyzátory politiky v oblasti inovací a růstu a jsou významným faktorem pro úspěch politiky soudržnosti;
4. připomíná, že pro rozvoj strategií pro inteligentní specializaci jsou zapotřebí silné a efektivní činnosti orientované na cíle na regionální úrovni, a za tímto účelem může EU vedle vnitrostátní činnosti prosazovat dobré podmínky;
5. zdůrazňuje rovněž, že strategie pro inteligentní specializaci vytvořily novou „kulturu spolupráce“ v rámci regionů, jelikož vycházejí z procesu spolupráce a účasti probíhajícího mezi subjekty z oblasti výzkumu a inovací a průmyslem, což usnadňuje inovace stimulované poptávkou a kolektivní řešení;
6. konstatuje, že strategie pro inteligentní specializaci stimulovaly rozvoj skutečných regionálních inovačních ekosystémů. Regionální inovační ekosystémy mají velký vliv na hospodářství a konkurenceschopnost regionů a také umožňují vynikající inovace, které mají blízko občanům a odpovídají jejich potřebám;
7. zdůrazňuje, že strategie pro inteligentní specializaci jdou nad rámec jednotlivých strategií regionů a měly by být používány na podporu účinnější politiky inovací a meziregionální spolupráce;
8. je přesvědčen, že meziregionální spolupráce založená na strategiích pro inteligentní specializaci napomůže budování a přetváření hodnotových řetězců EU podporou součinnosti investic mezi soukromým a veřejným sektorem, což přispěje k rozvoji hospodářství EU jako celku;

Strategie pro inteligentní specializaci 2.0 založené na meziregionální spolupráci

9. domnívá se, že budoucí strategie pro inteligentní specializaci 2.0 musí být založeny na meziregionální strategické spolupráci a vycházet z udržitelných vazeb mezi regionálními ekosystémy v prioritních oblastech inteligentní specializace jako klíče ke zvýšení konkurenceschopnosti a odolnosti regionů. Za tímto účelem by mělo být možné financovat v rámci programu Interreg činnosti související s oblastmi inteligentní specializace, jako jsou například společné projekty, demonstrace, nové hodnotové řetězce atd. To by regionům pomohlo vnést do svých inovačních ekosystémů evropský rozměr, a podpořit tak konkurenceschopnost jednotného trhu;
10. je přesvědčen, že podpora meziregionálního a přeshraničního rozměru prostřednictvím vytváření meziregionálních investičních příležitostí umožní šíření regionálních a místních inovací. Kombinace technologických, průmyslových a lidských infrastruktur z různých regionů v závislosti na jejich silných stránkách a schopnostech napomáhá vytvářet kritické množství a úspory z rozsahu, a má proto potenciál zvýšit účinnost výzkumných a inovačních systémů;

11. domnívá se, že spolupráce a vytváření meziregionálních hodnotových řetězců přispějí k jednoduššímu a efektivnějšímu přístupu k infrastrukturám kombinovaných a propojených technologií, čímž také napomohou snížení technologických rizik a nejistoty v průmyslu;

12. jak EU pokračuje v jednáních a diskusích o novém víceletém finančním rámci (VFR) na období 2021–2027, nastal vhodný okamžik uvažovat o druhu nástroje, který by EU měla použít na podporu meziregionální spolupráce založené na strategiích pro inteligentní specializaci;

13. domnívá se, že vzhledem k tomu, že je zapotřebí spolupracovat na všech úrovních, od místní až po evropskou úroveň, je třeba řešit tyto výzvy:

- tam, kde je to možné, odstranit složité aspekty a posílit součinnost a soudržnost ve správě fondů, aby bylo možné vytvořit ekosystém, který by umožnil součinnost mezi regionálním a evropským financováním;
- zavést atraktivní finanční nástroje, které by pomohly vytvořit ekosystém meziregionální spolupráce;
- zachovat zdola vycházející přístup, v jehož rámci se přihlíží k místním potřebám a souvisejícím prioritám strategií pro inteligentní specializaci (S3) s cílem posílit součinnost mezi fondy EU;

14. doporučuje, aby EU prostřednictvím Komise a Společného výzkumného střediska zahájila pro příští finanční období novou etapu strategií pro inteligentní specializaci 2.0, ve které by se jednalo o rozvíjení procesu meziregionálního objevování, v němž by regiony sdružovaly své strategie pro inteligentní specializaci podle modelu „meziregionálních trojitých šroubovic“ (model transformace vazeb mezi univerzitami, průmyslem a správou);

15. proces regionálního objevování musí probíhat zdola nahoru, přičemž orgány regionální správy musí sdílet své rozvojové cíle s ostatními regiony EU, sestavovat seznamy hlavních aktérů rozvoje působících v jejich regionech, společně analyzovat nedostatky a problémy a posuzovat podpůrné nástroje, které mají k dispozici;

16. domnívá se, že regiony by měly být vyzývány k tomu, aby zmapovaly regionální priority stanovené v jejich strategiích pro inteligentní specializaci a různé režimy financování či investování na regionální, vnitrostátní a unijní úrovni (program Horizont 2020, COSME atd.). Strategie pro inteligentní specializaci, jež zahrnují uvedené postupy, by Evropská komise měla shromáždit a měly by být využity k usnadnění spolupráce mezi regiony a také při vytváření vhodných nástrojů financování. Tento postup by měl přispět k možnému kombinování fondů na všech úrovních (místní, regionální, vnitrostátní a unijní) za účelem podpory projektů s meziregionálním rozměrem;

17. doporučuje, aby byl přijat přístup zdola nahoru, jenž regionům umožní vytvářet „kontaktní místa pro strategie pro inteligentní specializaci“. Tato „kontaktní místa pro strategie pro inteligentní specializaci“ by byla pověřena rozvíjením procesu regionálního objevování s cílem podporovat rozvoj meziregionální spolupráce podle modelu „meziregionálních trojitých šroubovic“;

18. považuje za nezbytné, aby platforma pro inteligentní specializaci disponovala dostatečnými finančními prostředky, a mohla tedy vypracovat podpůrné nástroje pro provádění politik inteligentní specializace, jako je např. EYE@RIS3, nástroj pro monitorování IKT, R&I Regional Viewer nebo centra pro digitální inovace (Digital Innovation Hubs). Připomíná, že je nezbytné vytvořit větší a efektivnější systém shromažďování údajů a statistik na regionální úrovni;

Součinnosti mezi fondy EU a regionálními iniciativami a financováním

19. vítá skutečnost, že Komise zahrnula do průběžného hodnocení programu Horizont 2020 ⁽¹⁾ bod věnovaný zlepšení součinnosti s ostatními programy financování a politikami EU, zejména odkaz na vytváření součinnosti mezi evropskými strukturálními a investičními fondy a strategiemi pro inteligentní specializaci;

20. domnívá se, že strategie pro inteligentní specializaci by měly zahrnovat dvojí cíl, jímž je zprvce zajistit součinnost mezi regionálními inovačními a rozvojovými politikami a finančními nástroji a zadruhé vyhnout se zdvojení. Proto musí být cílem podpora součinnosti mezi evropskými strukturálními a investičními fondy (ESI fondy) a dalšími fondy, jako je např. budoucí devátý rámcový program, a také vnitrostátními a regionálními fondy;

21. je toho názoru, že devátý rámcový program by měl zahrnovat „proces regionálního objevování“ a měl by podporovat vytváření, posilování a internacionalizaci regionálních inovačních ekosystémů. Podpora spolupráce v oblasti výzkumu a podpora inovací a internacionalizace představuje skutečnou přidanou hodnotu EU, kterou by bylo třeba v následujícím programovém období zlepšit. Dále by v rámci budoucích fondů EU určených na výzkum a inovace měla být věnována větší pozornost dopadu opatření na regionální úrovni zaměřených na výzkum a inovace;

⁽¹⁾ COM(2018) 2 final.

22. konstatuje, že existují značné překážky, které brání využívání strukturálních a investičních fondů EU určených na meziregionální a nadnárodní spolupráci, jako jsou například chybějící zdroje nebo nedostačující správní kapacita, neexistence příkladů osvědčených postupů, nejistota ohledně provádění, neexistence referencí i metodologického rámce, nejasnosti týkající se cílů a asymetrické úrovně politických pravomocí, regulativní překážky a neexistence finančního rámce umožňujícího tuto činnost;

23. navrhuje, aby byl vytvořen strukturovaný dialog mezi útvary Evropské komise a „subjekty ekosystému regionálních inovací“ za účelem zajištění životaschopnosti (stávajících i nových) politik a finančních nástrojů určených na podporu regionálních inovačních ekosystémů a jejich meziregionální spolupráce;

24. zároveň se domnívá, že je třeba posoudit inovační partnerství (ERA-NET, iniciativu společného plánování, ETP atd.). Tato partnerství mohou být účinným způsobem, jak řešit roztříštěnost, zabránit zdvojování úsilí, zlepšovat inovace a řešit společenské výzvy, ale je třeba vydat studie, které prokáží jejich dopad;

25. uznává, vítá a podporuje úsilí a výsledky činnosti Komise, prováděné zejména prostřednictvím platformy pro inteligentní specializaci, jež se týkají vypracování studií pro šíření informací a také podpory metodologického rozvíjení meziregionální spolupráce. V této souvislosti uznává, že vytvoření tematických platforem a zahájení pilotních projektů meziregionální spolupráce jsou nástroje, které vykazují velice vysokou hodnotu;

26. bez ohledu na výše uvedené připomíná, že regulační překážky a chybějící finanční rámec nadále brání rozvoji skutečného ekosystému meziregionální spolupráce. Na základě zkušeností s iniciativou Vanguard lze výzvy, jimž čelí regiony při rozvíjení projektu meziregionální spolupráce, shrnout do tří úrovní. První úroveň se týká počátečních činností souvisejících s vytvářením demonstrační infrastruktury (propojení sítí regionálních subjektů, zjišťování součinnosti mezi činnostmi atd.). Druhá úroveň se týká operačních výdajů na demonstrační činnosti, které jsou založené na vývoji konkrétních projektů. Třetí a poslední úroveň představuje výdaje související s možnou průmyslovou výrobou nebo přístupem na trh s výrobky či službami, který vznikl v předchozích fázích jako výsledek projektů meziregionální spolupráce, jakmile byly tyto demonstrační činnosti úspěšné, tj. byly ověřeny a potvrzeny;

27. doporučuje, aby byla přijata okamžitá opatření pro vytvoření vhodných a pružných nástrojů financování ad hoc s cílem podpořit meziregionální spolupráci, které by odpovídaly potřebám všech tří úrovní uvedených v předchozím odstavci. Tyto nástroje mohou mít podobu kombinovaného financování (včetně kombinace úvěrů a půjček, veřejného a soukromého financování na různých úrovních) s inovativním využitím fondů za účelem podpory pilotních projektů prováděných sítěmi meziregionální spolupráce, které vytvoří přímý kontakt s průmyslem a mají silný dopad:

- pokud jde o počáteční náklady na činnosti související s vytvořením demonstrační infrastruktury (první úroveň), zasazuje se o to, aby stávající fondy EU doplňovaly veřejné a soukromé investice do inovační infrastruktury v rámci projektů meziregionální spolupráce. Doporučuje také pružnější využívání iniciativy Interreg s cílem podpořit vytvoření průmyslového hodnotového řetězce. Kromě toho doporučuje rozšířit zaměření „center pro digitální inovace“ na další průmyslové a technologické oblasti;
- pokud jde o operační výdaje na demonstrační činnosti založené na vývoji konkrétních projektů (druhá úroveň), doporučuje, aby země/regiony, které si to přejí, mohly prioritně vyčlenit prostředky na vývoj systému poukázek, který může podpořit účast jejich podniků na meziregionálních projektech. Účelem těchto poukázek je kompenzovat náklady spojené s přípravou návrhu meziregionální spolupráce (návštěvy demonstračních zařízení v jiných regionech, studie zaměřené na doplňkovost, vypracování studií a plánů projektů atd.). Systém meziregionálních poukázek by mohl být doplněn o mechanismy spolufinancování (například Evropský investiční fond) s cílem usnadnit podnikům přístup ke službám a infrastruktuře existujících mimo jejich region. EU by měla fungovat jako katalyzátor a podpora pro regionální správní orgány (např. v souvislosti se společně dohodnutými certifikačními systémy či posouzením a auditem mimoregionálních výdajů);
- pokud jde o investice nebo nezbytné náklady související s případnou průmyslovou výrobou nebo přístupem na trh s vyvinutými výrobky či službami (úroveň třetí), doporučuje rozvíjet nástroje, jako je např. InnovFin;

28. velice pozitivně hodnotí úpravu a zjednodušení čl. 65 odst. 1 a článku 70 rámcového nařízení o strukturálních fondech a je přesvědčen, že využívání EFRR v oblasti meziregionální spolupráce má zásadní význam pro vývoj budoucí strategie pro inteligentní specializaci 2.0. bez ohledu na výše uvedené požaduje, aby byl vytvořen příznivý právní rámec pro příští finanční období, který by podporoval součinnost a možné kombinování fondů na všech úrovních (místní, regionální, vnitrostátní a unijní) za účelem podpory projektů s meziregionálním rozměrem.

V Bruselu dne 16. května 2018.

předseda
Evropského výboru regionů
Karl-Heinz LAMBERTZ
